

Irene N. Fierloos
Dafna A. Windhorst
Yuan Fang
Hein Raat

Empirisch onderzoek naar opvoedonzekerheid en het gebruik van opvoedondersteuning

Werkzame elementen in preventieve opvoedinterventies

Empirisch onderzoek naar opvoedonzekerheid en het gebruik van opvoedondersteuning

Werkzame elementen in preventieve opvoedinterventies

Resultaten van het CIKEO-project

(Consortium Integratie Kennisbevordering Effectiviteit Opvoedonzekerheid-interventies)

Auteurs:

Irene N. Fierloos

Dafna A. Windhorst

Yuan Fang

Hein Raat

Met medewerking van:

Wilma, Jansen, Marloes Boele, Marjorie Schouten, Anne Pilon & Demi Cheng

En:

Matty Crone, Krista van Mourik, Harrie Jonkman, Esther Horrevorts, Erica Jooisse & Clemens Hosman

ErasmusMC- Universitair Medisch Centrum Rotterdam

Leids Universitair Centrum

Verwey-Jonker Instituut

Hosman Consultancy

Utrecht, november 2020

Inhoud

Het CIKEO-project	4
1 Introductie	6
2 Methode	7
2.1. Design	7
2.2. Toestemming medisch ethische toetsingscommissie	7
2.3. Dataverzameling	7
2.4. Statistische analyses	7
3 Resultaten	8
3.1. Algemene kenmerken deelnemers CIKEO cohortstudie	8
3.2. Onderzoeksvraag 1: Welke vragen of zorgen over de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van het kind hebben ouders?	8
3.3. Onderzoeksvraag 2: Welke behoefte hebben ouders aan opvoedondersteuning?	10
3.4. Onderzoeksvraag 3: In welke mate maken ouders gebruik van (elementen van) preventieve opvoedondersteuning?	12
4 Conclusies	18
Literatuur	20

Het CIKEO-project

Opvoeding is essentieel bij het opgroeien van sociaal, mentaal en fysiek gezonde kinderen. In Nederland is een groeiend aanbod van opvoedinterventies ontstaan om ouders hierbij te ondersteunen. Het Consortium Integratie Kennisbevordering Effectiviteit Opvoedonzekerheid-interventies (CIKEO) is opgericht om te onderzoeken welke (delen van) interventies wanneer, bij wie en door wie het beste ingezet kunnen worden (<https://www.cikeo.nl/>). Vanuit samenwerking met praktijk, beleid en onderzoekinstellingen draagt het consortium bij aan het 'indikken' van de interventies in de databank effectieve jeugdinterventies (DEI) van het NJI die zich richten op opvoedonzekerheid en lichte problematiek.

De onderzoeksvragen van het CIKEO consortium waren:

1. Wat zijn de behoeften van de gebruikers en welke interventies t.a.v. opvoedonzekerheid worden er in Nederland uitgevoerd?
2. Welke 'werkzame factoren' zijn er binnen de opvoedinterventies op basis van de handleidingen/protocollen?
3. Wat zijn de effecten (en kosten) van interventies t.a.v. opvoedonzekerheid?
4. Wat is een "ingedikt" aanbod, op basis van de werkzame elementen, van interventies ten aanzien van opvoedonzekerheid (preventief en lichte problematiek)?
5. Hoe kan de 'publieke' impact van preventieve opvoedondersteuning worden gemaximaliseerd?

In de periode van 2017-2020 zijn binnen het CIKEO-project verschillende deelonderzoeken uitgevoerd om deze onderzoeksvragen te beantwoorden. Het LUMC heeft de kernelementen in de protocollen van geselecteerde interventies

gecodeerd en heeft een internationale meta-analyse uitgevoerd naar de effectiviteit van kernelementen. Het Verwey Jonker Instituut heeft onderzoek gedaan naar de inzet en werkzaamheid van kernelementen via praktijkonderzoek onder ontwikkelaars, aanbieders, professionals, experts en ouders. Het Erasmus MC heeft een 'naturalistische effectevaluatie' uitgevoerd. In deze cohortstudie is een grote groep gezinnen (n=1118) gevolgd om te kijken hoe hun situatie zich in de praktijk heeft ontwikkeld. Hosman Prevention & Innovation Consultancy heeft in samenwerking met het Verwey-Jonker Instituut een documenten- en gebruikersonderzoek naar publieke impact uitgevoerd.

In de vier rapporten presenteren we de resultaten van het CIKEO-project. De eerste publicatie die hier voor u ligt (*algemeen, samenvatting en conclusies. Werkzame elementen in preventieve opvoedinterventies.*, Jonkman et al., 2020), is een algemeen overzicht van de gehele CIKEO-studie. Hier gaan we in op het belang van opvoeding en opvoedsteun, we laten zien welke vragen en behoeften er bij ouders zelf leven en wat we weten over determinanten (risicofactoren en beschermende factoren) op het terrein van opvoeding en waar mogelijkheden liggen om preventief te handelen. Er wordt ook ingegaan op werkzame elementen op het gebied van opvoeding, het onderwerp van deze studie. Daarnaast brengen we de verschillende perspectieven op werkzame elementen in de preventieve opvoedingsondersteuning samen. We blikken terug op de verschillende deelstudies en geven een samenvatting van de belangrijkste conclusies. Hoe kunnen organisaties, lokale overheden en professionals beslissingen nemen over de inzet van preventieve opvoedinterventies en hoe kan de kennis over werkzame elementen hen daarbij helpen? Deze uitgave vat samen wat we over werkzame elementen op het terrein van opvoeding weten en wat we niet weten. We laten zien hoe opleiding, scholing en nascholing met dit onderwerp kunnen omgaan. Tot slot doen we enkele suggesties voor toekomstig onderzoek. In de andere rapporten worden deze onderwerpen uitgewerkt.

In het tweede rapport (*Programma's, praktijk en professionals. Werkzame elementen in preventieve opvoedinterventies*, Crone et al., 2021) doen we verslag van een studie naar de werkzame elementen die terug te vinden zijn binnen preventieve opvoedinterventies die in Nederland worden gebruikt. Hier wordt ook een meta-analyse gepresenteerd naar welke werkzame elementen in preventieve opvoedinterventies er internationaal gebruikt worden en wat de effecten hiervan zijn. Ook de praktijk en professionals waren direct bij ons onderzoek betrokken. Ook daarover is in dit rapport te lezen. Met vragenlijst, interviews en focusgroepen hebben we professionals en interventieontwikkelaars bij ons onderzoek betrokken. Hoe kijken zij tegen deze elementen aan en waar maken zij met name gebruik van? Daarnaast hebben wij aanvullend met experts gesproken over het gebruik en de effecten van werkzame elementen. Met moderne elicitatie(schatting)technieken is beschreven hoe sterk de effecten van werkzame elementen volgens experts zijn. Zo kon een inschatting worden gemaakt van de effecten, ook van die waarover in de literatuur relatief weinig te vinden is.

De CIKEO publicatie (*Empirisch onderzoek naar opvoedonzekerheid en het gebruik van opvoedondersteuning. Werkzame elementen in preventieve opvoedinterventies*, Fierloos et al., 2020) is dit rapport, het derde rapport in de reeks. Om ook iets te kunnen zeggen over de toepassingen en effecten van werkzame elementen in Nederland, is binnen het CIKEO- consortium een cohortstudie uitgevoerd naar het gebruik van opvoedondersteuning in de dagelijkse praktijk van de Jeugdgezondheidszorg. De resultaten met betrekking tot opvoedonzekerheid, het gebruik van- en ervaringen met opvoedondersteuning worden gepresenteerd in deze publicatie.

Tot slot wordt in het vierde rapport (*Werken aan publieke en maatschappelijke impact. Werkzame elementen in preventieve opvoedinterventies*, Hosman & Jonkman, 2020) ingegaan op de invoering en de publieke en maatschappelijk invloed van preventieve opvoedinterventies. Het CIKEO consortium was zich er vanaf het begin van bewust dat het succes van preventieve

opvoedondersteuning niet alleen tot stand komt in de relatie tussen professional, ouders en kinderen. Gemeenten hebben tot taak de kwaliteit van opvoeding en de ontwikkelingskansen van alle jeugdigen in hun gemeente te bevorderen. Voor het succes van deze publieke taak is niet alleen inzicht nodig in de werkzame factoren binnen de individuele contacten van professionals met ouders en kinderen. Er is ook inzicht nodig in wat de werkzame processen en factoren zijn bij het realiseren van de gemeentelijk beleidsdoelen rond opvoeding en ontwikkeling binnen de populatie van ouders en jeugdigen als geheel. Hoe kunnen gemeenten en hun lokale partners deze publieke en maatschappelijke impact realiseren? In het vierde rapport worden de bevindingen van deze deelstudie gepresenteerd, uitmondend in het IM-PACT model en het IM-PACT Management model.

1 Introductie

Het Erasmus MC heeft tussen oktober 2017 en december 2019 een cohortstudie uitgevoerd om in kaart te brengen welke behoefte ouders in Nederland hebben aan opvoedondersteuning en in welke mate zij gebruik maken van preventieve opvoedondersteuning. Via vragenlijstonderzoek is een grote groep gezinnen met een wisselend risico op opvoedingsproblematiek een jaar lang gevolgd. Hiermee is onderzocht hoe de situatie van de ouders en kinderen die tussentijds wel of geen gebruik maakten van opvoedondersteuning zich in de praktijk heeft ontwikkeld.

Door de voor- en nameting met elkaar te vergelijken is onderzocht of de blootstelling aan opvoedondersteuning geassocieerd is met een verbetering van de opvoedsituatie en/of een vermindering van problematiek. De analyses ondersteunden niet dat de blootstelling aan opvoedondersteuning geassocieerd is met een significante verbetering van de opvoedsituatie of een vermindering van de problematiek 12 maanden later. De resultaten van deze analyses zullen worden beschreven in internationale wetenschappelijke publicaties.

Dit rapport gaat in op opvoedonzekerheid, de behoefte aan- en het gebruik van opvoedondersteuning. De volgende onderzoeksvragen worden beantwoord:

1. Welke vragen of zorgen over de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van het kind hebben ouders?
2. Welke behoefte hebben ouders aan opvoedondersteuning?
3. In welke mate maken ouders gebruik van (elementen van) opvoedondersteuning?

2 Methode

2.1. Design

Er is een observationele cohortstudie uitgevoerd. De studiepopulatie bestond uit een 'Deel A' en een 'Deel B'. Deel A was een steekproef van ouders uit de algemene bevolking. In dit deel zijn gezinnen vertegenwoordigd met variërend van laag tot hoog risico op opvoedproblemen en gezinnen met (lichte) opvoedingsproblematiek. Via uitnodigingsbrieven die werden verzonden door Jeugdgezondheidszorginstellingen (JGZ) in de regio's Rotterdam en Dordrecht zijn ouders met een kind in de leeftijd van 15 tot 21 maanden en ouders met een kind in de leeftijd van 5 tot 6 jaar uitgenodigd om deel te nemen aan de cohortstudie. Deel B van de studiepopulatie bestond uit ouders met een kind in de leeftijd van 0-7 jaar die deelnamen aan een opvoedinterventie. Dit deel vertegenwoordigt gezinnen met lichte opvoedingsproblematiek en gezinnen die mogelijk een verhoogd risico hebben op opvoedproblemen. Deze ouders zijn benaderd via jeugdhulporganisaties verspreid door Nederland. Daarnaast zijn ouders rechtstreeks benaderd via websites over opvoeding, sociale media en via flyers bij opvoedpoli's en JGZ-instellingen.

Voor alle deelnemers hield deelname in dat de ouders het toestemmingsformulier tekenden en de eerste vragenlijst invulden op papier of online. Zes tot twaalf maanden na het invullen van de eerste vragenlijst ontvingen de deelnemers een uitnodiging om de vervolgvragenlijst in te vullen. Deelname aan de cohortstudie was geheel vrijwillig.

2.2. Toestemming medisch ethische toetsingscommissie

Het onderzoeksvorstel van de cohortstudie is beoordeeld door de Medisch Ethische ToetsingsCommissie van het Erasmus MC. De commissie heeft besloten dat het onderzoek niet WMO plichtig is ('Wet Medisch wetenschappelijk Onderzoek met mensen') en heeft toestemming gegeven om de cohortstudie uit te voeren (Windhorst et al., 2019).

2.3. Dataverzameling

Met de vragenlijsten zijn gegevens verzameld over het gedrag, het welzijn en de gezondheid van het kind; de gezondheid en het welzijn van de ouder; de opvoeding; het gezins-functioneren; en diverse achtergrondkenmerken van de ouder en het kind. Daarnaast is er geïnventariseerd van welke formele- en informele hulp het gezin in het voorafgaande jaar gebruik heeft gemaakt. In de vervolgvragenlijst zijn er vragen gesteld over vragen of zorgen die ouders hadden met betrekking tot de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van het kind en hun behoefte aan deskundige hulp of advies. Een uitgebreide omschrijving van de variabelen is te vinden in het design paper van Windhorst et al. (2019).

2.4. Statistische analyses

Karakteristieken van de studiepopulatie zijn onderzocht met behulp van beschrijvende statistiek. Verschillen tussen groepen zijn getoetst met behulp van Chi-square tests voor categorische variabelen en ANOVA voor continue variabelen. P-waarden $< .05$ zijn geïnterpreteerd als significant.

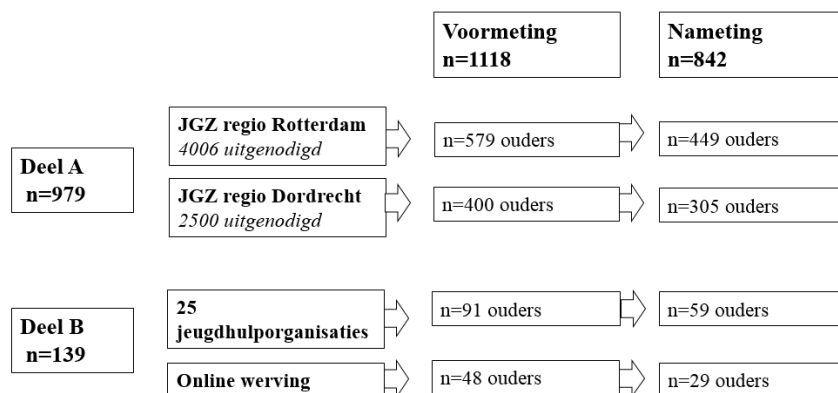
3 Resultaten

De algemene kenmerken van de deelnemers worden beschreven, gevolgd door een omschrijving van de opvoedvragen die spelen onder ouders (onderzoeksvraag 1) en hun behoefte aan deskundige hulp of advies (onderzoeksvraag 2). Vervolgens worden kaart gebracht of ouders in de periodetussen de voor- en nameting gebruik hebben gemaakt van verschillende vormen van opvoedondersteuning door JGZ-instellingen, opvoedinterventies en/ of informele vormen van opvoedondersteuning (onderzoeksvraag 3).

3.1. Algemene kenmerken deelnemers CIKEO cohortstudie

3.1.1. Inclusie

In totaal hebben 1118 ouders met kinderen in de leeftijd van 0-7 jaar deelgenomen aan de voormeting van de cohortstudie. Er zijn 979 ouders geïncludeerd als Deel A van de studiepopulatie en 139 ouders als Deel B. De vervolgvragenlijst is ingevuld door 754 ouders uit Deel A (respons 77%) en door 88 ouders uit Deel B (respons 63%). De inclusie van de deelnemers staat weergegeven in **Figuur 1**.

Figuur 1. Inclusie deelnemers CIKEO studie voor- en nameting (n=1118).

3.1.2. Sociaal-demografische kenmerken van deelnemers cohortstudie

De eerste vragenlijst (n=1118) is voor 90% ingevuld door moeders, voor 7% door vaders en voor 3% door de ouders gezamenlijk. De gemiddelde leeftijd van de moeders was 33.9 jaar (SD=5.0) en de gemiddelde leeftijd van de vaders was 36.4 jaar (SD=5.8). Van de ouders die de vragenlijst hadden ingevuld woonde 93% samen met een partner; 14% had een migratieachtergrond (1^e of 2^e generatie); 55% had een HBO of wo studie afgerond; 37% een MBO, havo of vwo opleiding; 8% vmbo of primair onderwijs. De gemiddelde leeftijd van het kind waarover de vragenlijst ging was 3.2 (SD=2.0) jaar; 51% van de kinderen was een jongen. Ouders in Deel B van de studiepopulatie waren gemiddeld ouder, waren vaker alleenstaand, hadden vaker een migratieachtergrond en hadden vaker een maandinkomen onder de 2400 euro dan ouders in Deel A van de studiepopulatie.

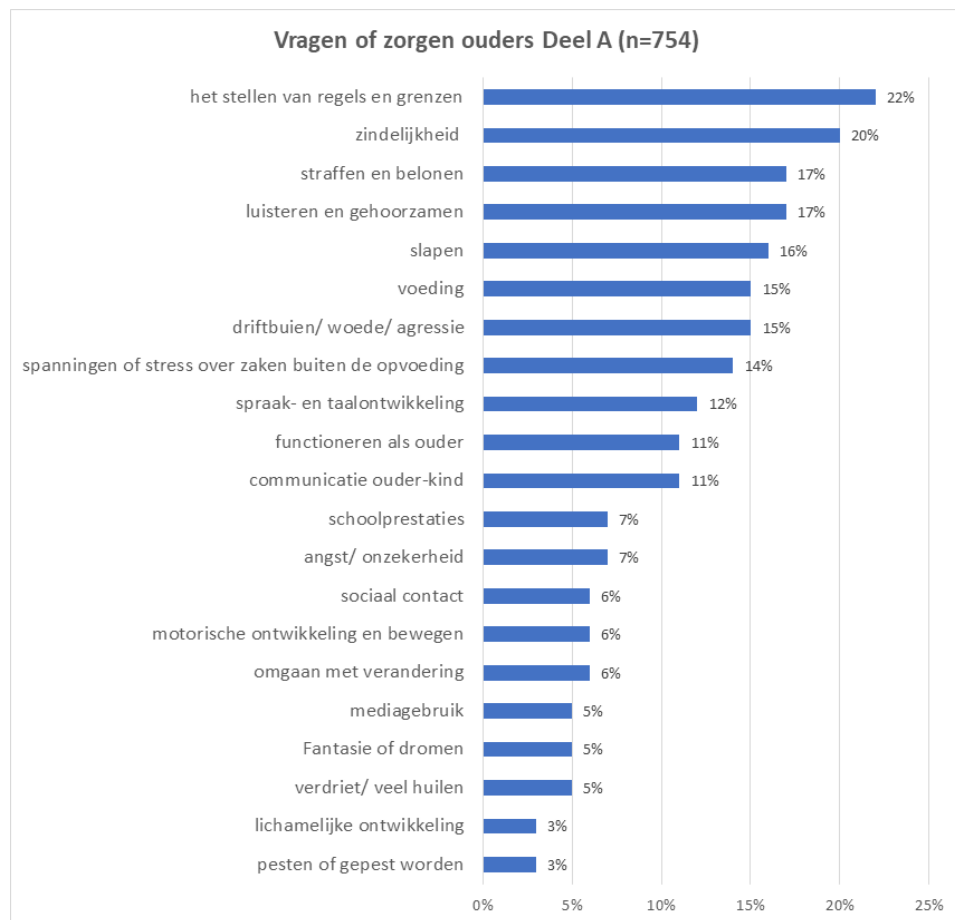
3.2. Onderzoeksvraag 1: Welke vragen of zorgen over de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van het kind hebben ouders?

Toelichting: Het eerste deel van de resultaten schetst een beeld van de opvoedvragen van ouders in de algemene bevolking. Deze resultaten zijn gebaseerd op data van Deel A van de studiepopulatie.

3.2.1. Vragen of zorgen over opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van hun kind

Van de ouders uit Deel A (n=754) rapporteerde 72% in de twaalf maanden voorafgaand aan de nameting vragen of zorgen te hebben gehad met betrekking tot de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van hun kind. Onderwerpen waarover zij vragen of zorgen hadden staan weergegeven in **Figuur 2**. Wat betreft opvoedvaardigheden hadden relatief veel ouders vragen of zorgen over het stellen van regels en grenzen en straffen en belonen. Veelgenoemde onderwerpen met betrekking tot het kind waren luisteren en gehoorzamen

en driftbuien/woede/agressie. Verder hadden relatief veel ouders vragen of zorgen over zindelijkheid, slapen en voeding.

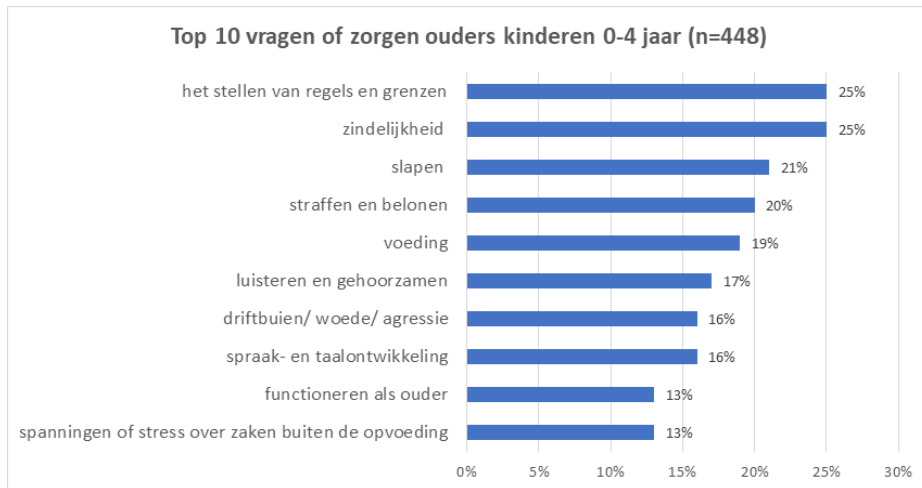

Figuur 2. Onderwerpen van vragen of zorgen die ouders uit Deel A (n=754) hadden in de twaalf maanden voorafgaand aan de nameting over de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van hun kind.

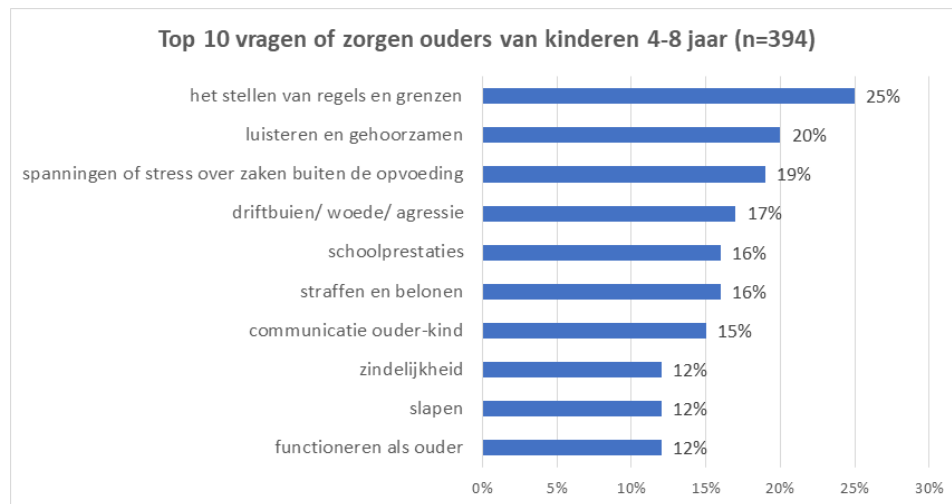
3.2.2. Vragen of zorgen naar leeftijd kind

Van de ouders met een kind in de leeftijd van 0-4 jaar (n=448) gaf 71% aan in de twaalf maanden voorafgaand aan de nameting vragen of zorgen te hebben gehad over de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van hun kind. Onderwerpen waar ouders van kinderen in de leeftijd van 0-4 jaar vragen of zorgen over hadden staan weergegeven in **Figuur 3**. Veelgenoemde onderwerpen waren: het stellen van regels en grenzen, zindelijkheid, slapen, straffen en belonen en voeding. Van de ouders met een kind in de leeftijd van 4-8 jaar (n=394) gaf 75% aan in de twaalf maanden voorafgaand aan de nameting vragen of zorgen te hebben gehad over de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van hun kind. Onderwerpen waar ouders van kinderen in de leeftijd van 4-8 jaar vragen of zorgen over hadden staan weergegeven in **Figuur 4**. Veelgenoemde onderwerpen waren: het stellen van regels en grenzen, luisteren en gehoorzamen, spanningen of stress over zaken die speelden buiten de opvoeding, driftbuien/ woede/ agressie, schoolprestaties, straffen en belonen.

In vergelijking met ouders van kinderen van 4-8 jaar hadden ouders van kinderen jonger dan 4 jaar vaker vragen of zorgen over de spraak- en taalontwikkeling van hun kind, voeding, zindelijkheid en slapen. Ouders met een kind in de leeftijd van 4-8 jaar maakten zich daarentegen vaker zorgen over omgaan met verandering, verdriet/ veel huilen; angst/ onzekerheid, pesten/ gepest worden en schoolprestaties. Ook hadden zij vaker zorgen over spanningen of stress over zaken die speelden buiten de opvoeding.

Figuur 3. Top 10 onderwerpen waar ouders van kinderen in de leeftijd van 0-4 jaar vragen of zorgen over hebben gehad in de 12 maanden voor de nameting.

Figuur 4. Top 10 onderwerpen waar ouders van kinderen van 4-8 jaar vragen of zorgen over hebben gehad in de 12 maanden voor de nameting.

3.2.3. Vragen of zorgen naar opleidingsniveau van de ouder

Van de ouders met een hoger opleidingsniveau (n=483) had 74% in de twaalf maanden voorafgaand aan de nameting vragen of zorgen met betrekking tot de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van hun kind. Van de ouders met een gemiddeld of lager opleidingsniveau (n=347) rapporteerde 72% vragen of zorgen te hebben gehad. Ouders met een hoger opleidingsniveau hadden vaker vragen of zorgen over het mediagebruik van hun kind dan ouders met een gemiddeld of lager opleidingsniveau. Verder waren er geen significante verschillen tussen de onderwerpen waar ouders met verschillende opleidingsniveaus vragen of zorgen over hadden.

3.2.4. Vragen of zorgen naar migratieachtergrond van de ouder

Van de ouders zonder migratieachtergrond (n=712) had 73% in de twaalf maanden voorafgaand aan de nameting vragen of zorgen met betrekking tot de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van hun kind. Van de ouders met een migratieachtergrond (n=107) had 77% vragen of zorgen. Ouders van kinderen met een migratieachtergrond hadden vaker vragen of zorgen over de spraak- en taalontwikkeling van hun kind en spanningen of stress over zaken die speelden buiten de opvoeding dan ouders zonder migratieachtergrond.

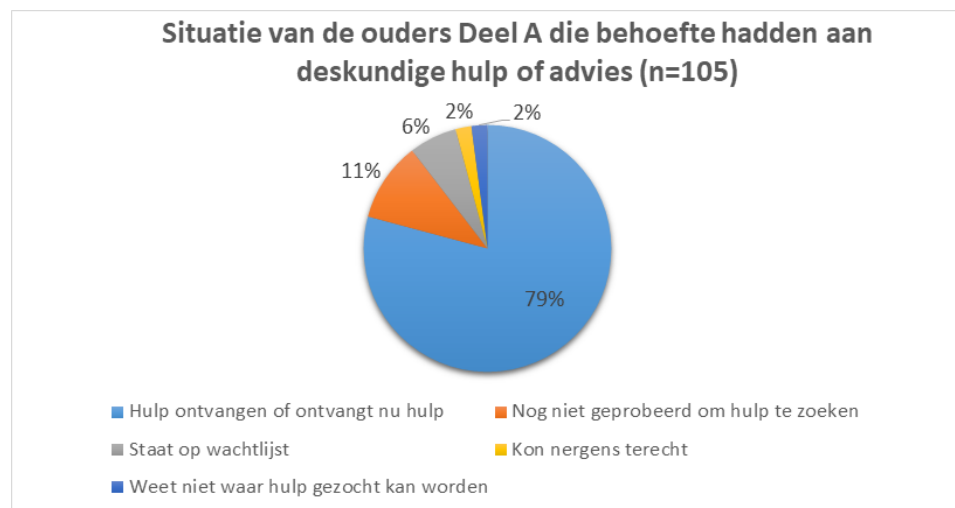
3.3. Onderzoeksvraag 2: Welke behoefte hebben ouders aan opvoedondersteuning?

Toelichting: De resultaten over de behoefte aan deskundige hulp of advies zijn gebaseerd op data van Deel A van de studiepopulatie. Data van Deel B van de studiepopulatie zouden namelijk een vertekend beeld kunnen geven omdat deze groep geselecteerd is op basis van hulpgebruik.

3.3.1. Behoefte aan deskundige hulp of advies

Van de ouders uit Deel A (n=754) rapporteerde 14% in de twaalf maanden voorafgaand aan de nameting behoefte te hebben gehad aan deskundige hulp of advies over de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van hun kind. Van deze ouders heeft 76% hulp ontvangen. De overige ouders hadden nog niet

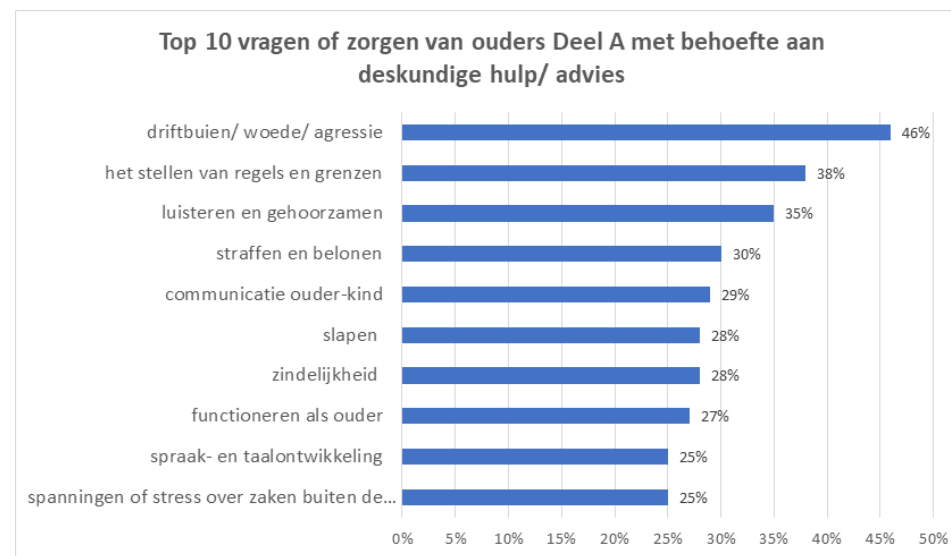
geprobeerd om hulp te zoeken, stonden op een wachtlijst, konden niet terecht of wisten niet waar zij hulp konden zoeken (Zie **Figuur 5**).

Figuur 5. Situatie van de ouders uit Deel A die aangaven in de twaalf maanden voorafgaand aan de nameting behoefte te hebben gehad aan deskundige hulp of advies over de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van hun kind (n=105) (n=5 onbekend).

3.3.2. Vragen of zorgen van ouders met behoefte aan deskundige hulp of advies

In deel A (n=754) waren 105 ouders die aangaven behoefte te hebben gehad aan deskundige hulp of advies. De onderwerpen waarover deze ouders vragen of zorgen hadden staan weergegeven in **Figuur 6**. Veelgenoemde onderwerpen met betrekking tot de opvoeding waren: het stellen van regels en grenzen en straffen en belonen. Veelgenoemde onderwerpen met betrekking tot het kind waren: driftbuien/ woede/ agressie en luisteren en gehoorzamen.

Figuur 6. Top 10 onderwerpen waarover ouders Deel A die aangaven in de twaalf maanden voor de nameting behoefte te hebben gehad aan deskundige hulp of advies (n=105) vragen of zorgen hadden.

3.3.3. Sociaal-demografische kenmerken van ouders met behoefte aan deskundige hulp of advies

De sociaal-demografische kenmerken van de ouders uit Deel A (n=754) die aangaven behoefte te hebben (gehad) aan deskundige hulp of advies naar aanleiding van hun vragen of zorgen over de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van hun kind (n=105) zijn vergeleken met de sociaal-demografische kenmerken van ouders zonder behoefte aan deskundige hulp of advies. Ouders die aangaven behoefte te hebben gehad aan deskundige hulp of advies hadden gemiddeld oudere kinderen, waren vaker alleenstaand en hadden vaker een maandinkomen onder de 2400 euro dan ouders zonder behoefte aan deskundige hulp of advies.

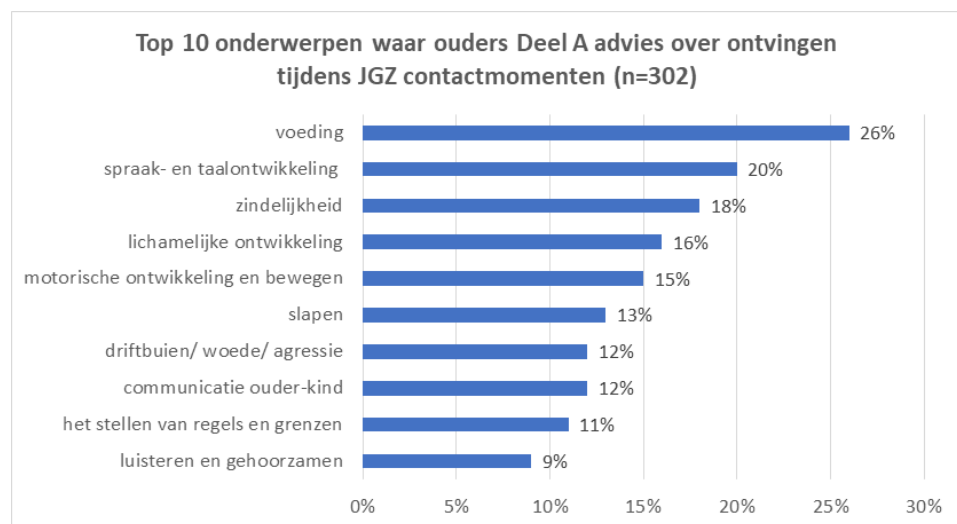
3.4. Onderzoeksvraag 3: In welke mate maken ouders gebruik van (elementen van) preventieve opvoedondersteuning?

3.4.1. Opvoedondersteuning door de jeugdgezondheidszorg

Toelichting: De resultaten over het gebruik van JGZ contactmomenten zijn gebaseerd op data van Deel A van de studiepopulatie.

3.4.1.a Contactmomenten van de JGZ

Tijdens de baselinemeting gaf 85% van de ouders (n=1118) aan altijd gebruik te maken van de JGZ contactmomenten wanneer zij een uitnodiging ontvingen. Van de ouders uit Deel A (n=754) had 40% in de twaalf maanden voorafgaand aan de nameting één of meer contactmomenten gehad bij de JGZ. Van de ouders die één of meer JGZ contactmomenten hadden gehad, gaf 76% aan advies te hebben ontvangen over de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van hun kind. De onderwerpen waar de ouders advies over ontvingen tijdens hun contactmomenten bij de JGZ in de afgelopen twaalf maanden (n=302) staan weergegeven in **Figuur 7**. Onderwerpen waar relatief veel ouders advies over ontvingen zijn: voeding, spraak- en taalontwikkeling, zindelijkheid, fysieke ontwikkeling en motorische ontwikkeling en bewegen.

Figuur 7. Top 10 onderwerpen waarover ouders Deel A met een of meer JGZ contactmoment(en) in de afgelopen twaalf maanden (n=302) advies hebben ontvangen.

3.4.1.b Onderwerpen waarover ouders advies hebben ontvangen tijdens JGZ contactmomenten naar hun vragen of zorgen over de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van hun kind

Tabel 1 geeft weer dat ouders die in de afgelopen twaalf maanden vragen of zorgen hadden over een bepaald onderwerp, daar vaker een advies over ontvingen tijdens hun JGZ contactmoment(en) in de afgelopen twaalf maanden (n=346) dan ouders die geen vragen of zorgen over dat onderwerp hadden. Voor sommige onderwerpen was het gedeelte ouders dat hierover advies ontving hoger dan voor andere onderwerpen. Ouders met vragen of zorgen over fysieke ontwikkeling kregen daar in 72% (n=18) van de gevallen advies over tijdens JGZ contactmoment(en). Voor motorische ontwikkeling en bewegen was dit 68% (n=28) en voor spraak- en taalontwikkeling 67% (n=60). Van de ouders met vragen over communicatie tussen ouder en kind kreeg 46% (n=59) advies; van de ouders met vragen of zorgen over het stellen van regels en grenzen 38% (n=107); van de ouders met vragen over hun functioneren als ouder 31% (n=52); van de ouders met vragen over straffen en belonen 24% (n=76); van de ouders met vragen over spanningen of stress over zaken buiten de opvoeding 19% (n=58). Mediagebruik was een onderwerp waar relatief weinig ouders vragen of zorgen over hadden, van de ouders die hier wel vragen of zorgen over hadden (n=21) kreeg 10% advies. Een belangrijke kanttekening bij deze resultaten is dat wij niet weten of ouders deze vragen of zorgen hadden tijdens de JGZ contactmoment(en), het kan dus zijn dat bepaalde vragen of zorgen toen (nog) niet speelden.

Onderwerpen kind:	Advies ontvangen over dit onderwerp tijdens JGZ contactmoment(en) n (%)	Geen advies ontvangen over dit onderwerp tijdens JGZ contactmoment(en) n (%)	P-waarde
Fysieke ontwikkeling Vragen/ zorgen (n=18) Geen vragen/ zorgen (n=328)	13 (72.2%) 40 (12.2%)	5 (27.8%) 288 (87.8%)	<.001
Motorische ontwikkeling en bewegen Vragen/ zorgen (n=28) Geen vragen/ zorgen (n=318)	19 (67.9%) 30 (9.4%)	9 (32.1%) 288 (90.6%)	<.001
Spraak- en taalontwikkeling Vragen/ zorgen (n=60) Geen vragen/ zorgen (n=286)	40 (66.7%) 26 (9.1%)	20 (33.3%) 260 (90.9%)	<.001
Voeding Vragen/ zorgen (n=71) Geen vragen/ zorgen (n=275)	49 (69.0%) 41 (14.9%)	22 (31.0%) 234 (85.1%)	<.001
Zindelijkheid Vragen/ zorgen (n=91) Geen vragen/ zorgen (n=255)	39 (42.9%) 21 (8.2%)	52 (57.1%) 234 (91.8%)	<.001
Slapen Vragen/ zorgen (n=75) Geen vragen/ zorgen (n=271)	36 (48.0%) 16 (5.9%)	39 (52.0%) 255 (94.1%)	<.001
Driftbuien, woede, agressie Vragen/ zorgen (n=78) Geen vragen/ zorgen (n=268)	38 (48.7%) 8 (3.0%)	40 (51.3%) 260 (97.0%)	<.001

Luisteren, gehoorzamen Vragen/ zorgen (n=76) Geen vragen/ zorgen (n=270)	30 (39.5%) 8 (3.0%)	46 (60.5%) 262 (97.0%)	<.001
Omgaan met verandering Vragen/ zorgen (n=32) Geen vragen/ zorgen (n=314)	14 (43.8%) 15 (4.8%)	18 (56.3%) 299 (95.2%)	<.001
Verdrietig zijn, veel huilen Vragen/ zorgen (n=25) Geen vragen/ zorgen (n=321)	7 (28.0%) 4 (1.2%)	18 (72.0%) 317 (98.8%)	<.001
Angst, onzekerheid Vragen/ zorgen (n=28) Geen vragen/ zorgen (n=318)	7 (25.0%) 8 (2.5%)	21 (75.0%) 310 (97.5%)	<.001
Fantasie of dromen Vragen/ zorgen (n=17) Geen vragen/ zorgen (n=329)	4 (23.5%) 1 (.3%)	13 (76.5%) 328 (99.7%)	<.001
Sociaal contact Vragen/ zorgen (n=33) Geen vragen/ zorgen (n=313)	13 (39.4%) 8 (2.6%)	20 (60.6%) 305 (97.4%)	<.001
Pesten, gepest worden Vragen/ zorgen (n=8) Geen vragen/ zorgen (n=338)	3 (37.5.0%) 0 (.0%)	5 (62.5%) 338 (100.0%)	<.001
Schoolprestaties Vragen/ zorgen (n=20) Geen vragen/ zorgen (n=326)	8 (40.0%) 5 (1.5%)	12 (60.0%) 321 (98.5%)	<.001
Mediagebruik Vragen/ zorgen (n=21) Geen vragen/ zorgen (n=325)	2 (9.5%) 0 (.0%)	19 (90.5%) 325 (100.0%)	<.001

Onderwerpen ouder:			
Stellen van regels en grenzen Vragen/ zorgen (n=107) Geen vragen/ zorgen (n=239)	41 (38.3%) 7 (2.9%)	66 (61.7%) 232 (97.1%)	<.001
Straffen en belonen Vragen/ zorgen (n=76) Geen vragen/ zorgen (n=270)	18 (23.7%) 2 (.7%)	58 (76.3%) 268 (99.3%)	<.001
Communicatie ouder-kind Vragen/ zorgen (n=59) Geen vragen/ zorgen (n=287)	27 (45.8%) 22 (7.7%)	32 (54.2%) 265 (92.3%)	<.001
Functioneren als ouder Vragen/ zorgen (n=52) Geen vragen/ zorgen (n=294)	16 (30.8%) 7 (2.4%)	36 (69.2%) 287 (97.6%)	<.001
Spanningen of stress over zaken die spelen buiten opvoeding Vragen/ zorgen (n=58) Geen vragen/ zorgen (n=288)	11 (19.0%) 1 (.3%)	47 (81.0%) 287 (99.7%)	<.001

Tabel 1. Onderwerpen waarover ouders die in de 12 maanden voor de nameting JGZ contactmoment(en) hadden (n=346) aangeven advies te hebben ontvangen naar het al dan niet hebben van vragen of zorgen over dit onderwerp in afgelopen twaalf maanden.

3.4.1.c. Tevredenheid over opvoedondersteuning door de JGZ

Van de ouders die in de twaalf maanden voorafgaand aan de nameting één of meer JGZ contactmomenten had gehad (n=346) was 20% hier 'zeer tevreden' over, 63% was 'tevreden', 13% 'neutraal', 2% 'ontevreden' en 1% 'zeer ontevreden'.

3.4.2. Deelname aan preventieve opvoedinterventies

Toelichting: Het eerste deel van de resultaten dat een beeld schetst van het percentage ouders dat deelneemt aan opvoedinterventies is gebaseerd op data van Deel A van de studiepopulatie.

3.4.2.a Deelname opvoedinterventies door ouders Deel A

Van de ouders uit Deel A (n=754) had 2% in de twaalf maanden voorafgaand aan de nameting deelgenomen aan een opvoedinterventie. Zie **Tabel 2** voor een overzicht van de interventies waaraan zij hebben deelgenomen.

Ter vergelijking: in het jaar voorafgaand aan de voormeting rapporteerde 1% van de ouders uit Deel A (n=979) te hebben deelgenomen aan een opvoedinterventie. **Tabel 3** geeft een overzicht van de interventies waar deze ouders aan hebben deelgenomen.

Opvoedinterventie	Totaal (n=842)	Deel A (n=754)	Deel B (n=88)
	n (%)	n (%)	n (%)
Soemva: een spel voor ouders en kinderen	21 (2.4%)	-	21 (23.7%)
Peuter in Zicht	13 (1.5%)	5 (.7%)	8 (9.1%)
Kortdurende Video Home Training	7 (.8%)	-	7 (7.9%)
Triple P (Positief Opvoeden)	7 (.8%)	-	7 (7.9%)
Moeders Informeren Moeders	7 (.8%)	-	7 (7.9%)
Pittige Jaren (Incredible Years)	6 (.7%)	-	6 (7.5%)
Geweldloze Communicatie	2 (.2%)	-	2 (2.3%)
How2Talk2Kids	2 (.2%)	2 (.3%)	-
Video Home Training	1 (.1%)	1 (.1%)	-

Shantala babymassage	1 (.1%)	-	1 (1.1%)
Opvoeden en Zo	2 (.2%)		2 (2.3%)
Overig:			
- 'Ontspannen Opvoeden'	2 (.2%)	2 (.3%)	-
- 'Puur Opvoeden'	1 (.1%)	1 (.1%)	-
- 'Opvoeden Doe je Zo'	1 (.1%)	1 (.1%)	-
- 'Salouz Ieder Kind Veilig'	1 (.1%)	1 (.1%)	-
- 'Het begint bij mij'	1 (.1%)	1 (.1%)	-

Tabel 2. Deelname aan opvoedinterventies in de 12 maanden voor de nameting naar Deel A en B (n=842).

Opvoedinterventie	Totaal (n=1118)	Deel A (n=979)	Deel B (n=139)
	n (%)	n (%)	n (%)
Peuter in Zicht	3 (.3%)	1 (.1%)	2 (1.4%)
Kortdurende Video Home Training	1 (.1%)	1 (.1%)	-
Triple P (Positief Opvoeden)	5 (.4%)	-	5 (3.6%)
Pittige Jaren (Incredible Years)	2 (.2%)	-	2 (1.4%)
Geweldloze Communicatie	10 (.9%)	-	10 (7.2%)
Opvoeden en Zo	3 (.3%)	-	3 (2.1%)
How2Talk2Kids	1 (.1%)	1 (.1%)	-
Home-Start	1 (.1%)	1 (.1%)	-
Stevig Ouderschap	1 (.1%)	-	1 (.7%)
Overig:			
- 'Oki-B'	1 (.1%)	1 (.1%)	-
- 'Je Peuter Leren Begrijpen'	1 (.1%)	1 (.1%)	-
- 'Omgaan met autisme'	2 (.2%)	1 (.1%)	-
- 'Omgaan met hoogbegaafdheid'	1 (.1%)	1 (.1%)	1 (.7%)
- 'Omgaan met ADHD'	1 (.1%)	1 (.1%)	-
- 'Het begint bij mij'	1 (.1%)	1 (.1%)	-
- 'Opvoedparty'	5 (.4%)	-	5 (3.6%)
- 'Straffen en Belonen'	1 (.1%)	-	1 (.7%)
- 'Positief Gezin'	1 (.1%)	-	1 (.7%)
- 'Samen Happy'	1 (.1%)	-	1 (.7%)

Tabel 3. Deelname aan opvoedinterventies in de 12 maanden voor de voormeting naar Deel A en B (n=1118).

3.4.2.b. Sociaal-demografische kenmerken van deelnemers opvoedinterventies

Sociaal-demografische kenmerken van de totale groep ouders (Deel A en B) die voorafgaand aan de voormeting of tussen de voor- en nameting heeft deelgenomen aan een opvoedinterventie (n=146) zijn vergeleken met ouders die niet deelnamen aan opvoedinterventies. Ouders die deelnamen aan opvoedinterventies waren gemiddeld ouder, vaker alleenstaand, hadden vaker een netto maandinkomen lager dan 2400 euro en hadden vaker een migratieachtergrond dan ouders die niet deelnamen aan opvoedinterventies. Kinderen van ouders die deelnamen aan een opvoedinterventie waren gemiddeld ouder en waren vaker jongen in vergelijking met kinderen van ouders die niet deelnamen aan opvoedinterventies.

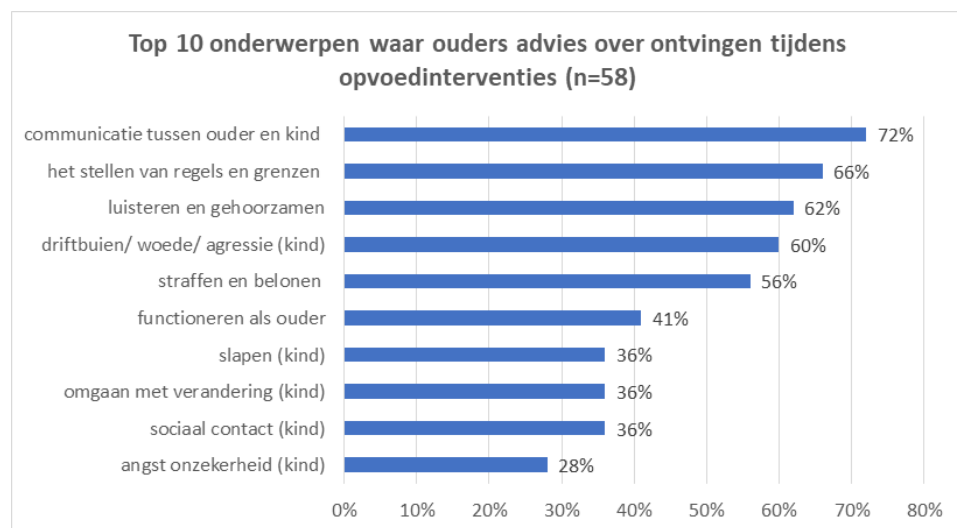
3.4.2.c. Rekrutering en interventietrouw

Een deel van de deelnemers aan opvoedinterventies (Deel A en B) heeft aanvullende vragen beantwoord (n=58). Deze ouders zijn op diverse manieren terecht gekomen bij de opvoedinterventie: 30% zocht zelf informatie, 19% las erover in (online) advertenties, 19% werd doorverwezen door een JGZ instelling, 9% hoorde erover via hun sociale netwerk en 7% werd doorverwezen door school. Verder waren ouders doorverwezen door het wijkteam, de geestelijke gezondheidszorg, een gezinscoach, een kerk of via hun werk. Deze ouders hebben gemiddeld 5.1 (SD=4.4) bijeenkomsten bijgewoond van de interventie, variërend tussen 1 en 40 bijeenkomsten. Bijna **één** op de vijf ouders gaf aan hun deelname aan de interventie voortijdig te hebben stopgezet omdat de interventie niet aansloot bij de behoeften van hun gezin, door tijdsgebrek of om gezondheidsredenen.

3.4.2.d. Onderwerpen die volgens ouders aan bod kwamen tijdens opvoedinterventies

Onderwerpen waar ouders die de aanvullende vragen hadden ingevuld (n=58) advies over ontvingen tijdens de opvoedinterventies staan weergegeven in

Figuur 8. Onderwerpen waar veel ouders advies over hadden ontvangen waren: de communicatie tussen ouder en kind, het stellen van regels en grenzen, omgaan met driftbuien/ woede/ agressie van het kind, luisteren en gehoorzamen en straffen en belonen. De onderwerpen waar ouders tijdens de opvoedinterventie advies over ontvingen sloten over het algemeen redelijk aan bij de onderwerpen waar de ouders vragen of zorgen over hadden.

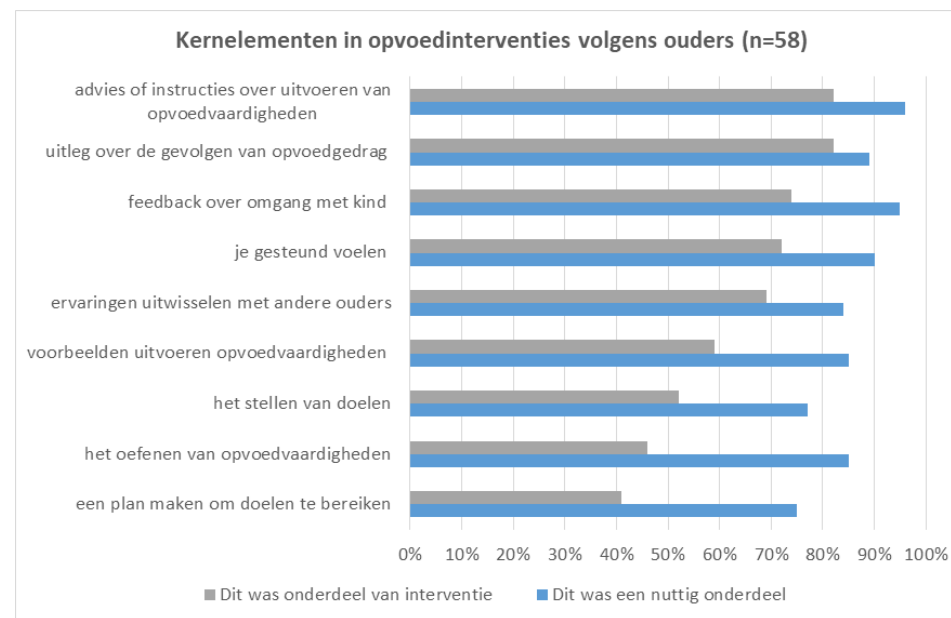

Figuur 8. Onderwerpen waar advies over werd gegeven tijdens de opvoedinterventie volgens deelnemers die de aanvullende vragen over deelname aan opvoedinterventies hebben ingevuld (n=58).

3.4.2.e. Kernelementen van opvoedinterventies volgens deelnemende ouders

In de aanvullende vragen over deelname aan opvoedinterventies werd aan ouders gevraagd welke kernelementen er volgens hen in de opvoedinterventies waren gebruikt en hoe nuttig zij deze onderdelen vonden. De vraag over 'kernelementen' bestond uit een selectie van negen gedragsveranderingstechnieken. Volgens de ouders (n=58) werden de volgende kernelementen het vaakst gebruikt in de opvoedinterventies waar zij aan deelnamen: uitleg over

de gevolgen van bepaald opvoedgedrag, advies of instructies over het uitvoeren van bepaalde opvoedvaardigheden en feedback ontvangen over de omgang met je kind. Kernelementen die door ouders als het meest nuttig werden ervaren waren: advies of instructies over het uitvoeren van bepaalde opvoedvaardigheden, feedback ontvangen over de omgang met je kind en je praktisch of emotioneel gesteund voelen door de andere ouder(s)/ professional(s), vrijwilliger(s) (**Figuur 9**).

Figuur 9. Kernelementen die gebruikt werden in de opvoedinterventies en het nut van deze onderdelen volgens de deelnemers die de aanvullende vragen over deelname aan opvoedinterventies hebben ingevuld (n=58).

3.4.2.f. Tevredenheid over deelname aan opvoedinterventies

Van de deelnemers aan opvoedinterventies die de evaluatievragen hadden ingevuld (n=58) was 41% 'zeer tevreden' over hun deelname, 43% was 'tevreden' en 10% 'neutraal'. Volgens 21% van de ouders had deelname aan de opvoedinterventie hen 'zeer veel' geholpen bij hun vragen of zorgen over de opvoeding,

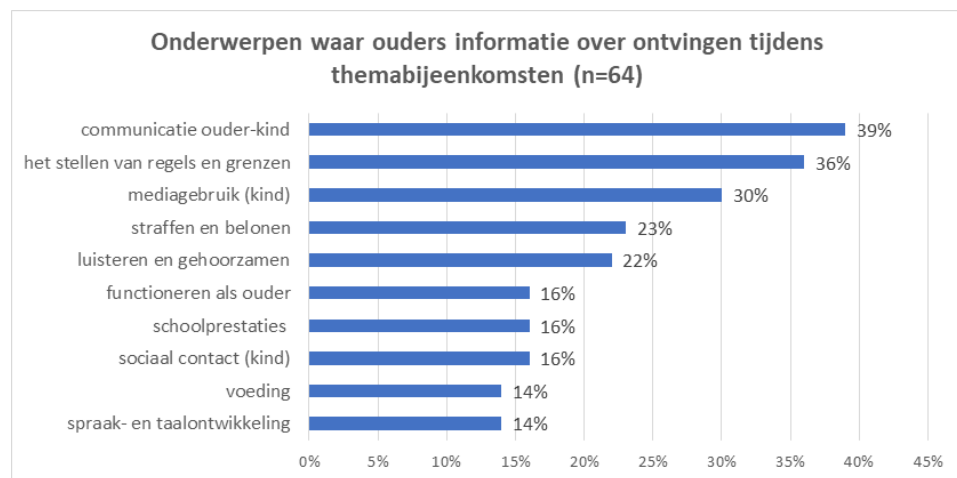
het gedrag of de ontwikkeling van hun kind, 41% van de ouders gaf aan dat hun deelname hier 'veel' bij had geholpen, 28% omschreef dit als 'neutraal' en 5% als 'weinig'. Het contact met de professional(s)/ vrijwilliger(s) die de bijeenkomsten leidden had 38% van de ouders ervaren als 'zeer prettig', 40% als 'prettig', 5% als 'neutraal' en van de overige deelnemers is dit niet bekend.

3.4.3. Informele opvoedondersteuning

Toelichting: Om een beeld schetsten van het percentage ouders in de algemene bevolking dat gebruik maakt van informele opvoedondersteuning is data van Deel A van de studiepopulatie gebruikt.

3.4.3.a. Het bezoeken van themabijeenkomsten

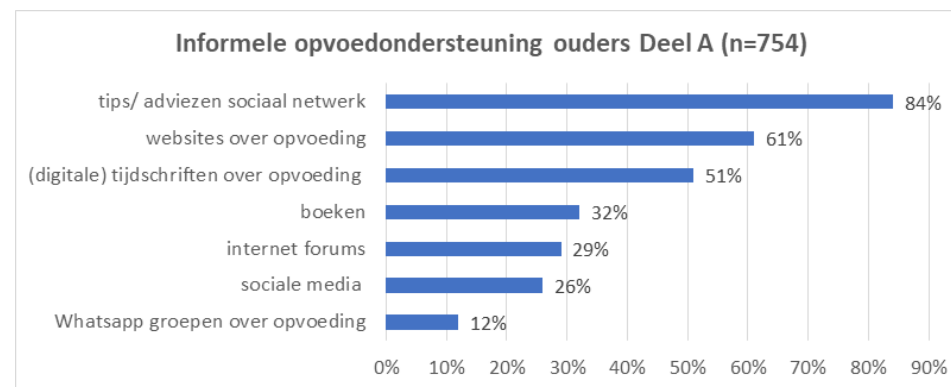
Van de ouders uit Deel A (n=754) had 8% in de twaalf maanden voorafgaand aan de nameting één of meer themabijeenkomsten bezocht gerelateerd aan opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van hun kind. Onderwerpen waar ouders informatie over ontvingen tijdens themabijeenkomsten staan weergegeven in **Figuur 10**. Onderwerpen die vaak aan bod kwamen waren: de communicatie tussen ouder en kind, het stellen van regels en grenzen en mediagebruik.

Figuur 10. Onderwerpen waar ouders uit Deel A die in de 12 maanden voorafgaand aan de nameting themabijeenkomsten hebben bezocht informatie hebben ontvangen (n=64).

3.4.3.b. Opvoedondersteuning via het sociale netwerk en online opvoedondersteuning

Het merendeel van de ouders uit Deel A (n=754) maakte gebruik van tips en adviezen van familie, vrienden of kennissen, websites en (digitale) tijdschriften over opvoeding. Overige vormen van informele opvoedondersteuning die de ouders gebruikten staan weergegeven in **Figuur 11**. Ouders die vragen of zorgen hadden over de opvoeding maakten meer gebruik van opvoedondersteuning via websites, internet forums, boeken, sociale media en tips en adviezen vanuit hun sociale netwerk dan ouders die geen vragen of zorgen over opvoeding hadden.

Figuur 11. Het gebruik van verschillende vormen van informele opvoedondersteuning door ouders Deel A (n=754).

4 Conclusies

Met de cohortstudie is in kaart gebracht welke opvoedvragen en zorgen er spelen onder ouders van kinderen in de leeftijd van 0-8 jaar. Het merendeel van de ouders gaf aan recentelijk vragen of zorgen te hebben gehad over de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van hun kind. Onderwerpen met betrekking tot het kind waar relatief veel ouders vragen of zorgen over hadden waren: luisteren en gehoorzamen, driftbuien /woede/ agressie, zindelijkheid, slapen en voeding. De meest genoemde onderwerpen met betrekking tot de opvoeding waren het stellen van regels en grenzen en straffen en belonen.

Hoewel het merendeel van de ouders van kinderen in de leeftijd van 0-8 jaar aangaf vragen of zorgen te hebben over de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van hun kind had slechts 14% van de ouders behoefte aan deskundige hulp of advies. Van de ouders die behoefte hadden aan deskundige hulp of advies gaf de meerderheid aan deze hulp al te hebben ontvangen. Gezinnen die geen hulp ontvingen hadden in de meeste gevallen nog niet naar hulp gezocht. Een klein deel van de gezinnen stond op een wachtlijst, kon nergens terecht of wist niet waar hulp gezocht kon worden.

Naast het inventariseren van opvoedvragen en de behoefte aan opvoedondersteuning was een belangrijk doel van de cohortstudie om het daadwerkelijke gebruik van opvoedondersteuning in kaart te brengen. Het merendeel van de ouders gaf aan JGZ contactmomenten te bezoeken en tijdens deze contactmomenten advies te hebben ontvangen over de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van hun kind. Ongeveer 2% van de ouders had in de twaalf maanden voor de nameting deelgenomen aan een opvoedinterventie. Ongeveer 8% van de ouders bezocht themabijeenkomsten over opvoeding. Verder maakten de

meeste ouders gebruik van informele opvoedondersteuning, met name tips en adviezen van vrienden of kennissen, websites en tijdschriften over opvoeding.

Dat het merendeel van de ouders vragen of zorgen had over de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van hun kind komt overeen met de resultaten van eerdere onderzoeken. Net als in de onderzoeken van GGD Hollands Midden (2018) en van Winnubst, Jansen & Jansen (2014) rapporteerden ouders van kinderen jonger dan 4 jaar met name vragen of zorgen over zindelijkheid, slapen, straffen en belonen en voeding. Uit de cohortstudie bleek dat ouders van kinderen jonger dan 4 jaar daarnaast ook veel vragen of zorgen hadden over het stellen van regels en grenzen. Ouders van kinderen in de leeftijd van 4-8 jaar hadden vooral veel vragen of zorgen over luisteren en gehoorzamen, het stellen van regels en grenzen en driftbuien/ woede/ agressie. Dit komt overeen met resultaten van GGD Hollands Midden (2018) en Winnubst et al. (2014). Daarnaast bleek uit de cohortstudie bleek dat ouders van kinderen in de leeftijd van 4-8 jaar vaak vragen of zorgen hadden over 'spanningen of zorgen over zaken die spelen buiten de opvoeding', dit kan bijvoorbeeld gaan om relatieproblemen, financiële problemen of werkstress. In tegenstelling tot de resultaten van Winnubst et al. (2014) rapporteerden ouders van kinderen in de leeftijd van 4-8 jaar weinig vragen of zorgen over mediagebruik.

Het percentage ouders dat naar aanleiding van hun vragen of zorgen behoefte had aan deskundige hulp of advies lijkt overeen te komen met de resultaten van Reijneveld et al., (2008) die vonden dat 9% van de ouders ernstige zorgen had. JGZ professionals zien (lichte) opvoedproblemen bij ongeveer 15% van gezinnen (Van Zeijl et al., 2005). Uit het onderzoek van GGD Hollands Midden (2018) bleek echter dat 30% van de ouders behoefte had aan hulp of advies in de twaalf maanden voorafgaand aan hun meting. Dit verschil kan verklaard worden door de vraagstelling, in de cohortstudie werd specifiek gevraagd naar

de behoefte aan 'deskundige' hulp of advies. Zowel uit de cohortstudie als uit de studie van GGD Hollands Midden (2018) bleek dat meer dan driekwart van de ouders met behoefte aan hulp deze hulp al had gezocht en ontvangen.

Uit de cohortstudie bleek dat ouders op diverse manieren in aanraking komen met (elementen) van opvoedondersteuning. Hoewel het in Nederland niet verplicht is om JGZ contactmomenten te bezoeken maakt meer dan 90% van de gezinnen hier gebruik van (HiraSing & Van Royen, 2016). Ook in de cohortstudie gaf 85% van de ouders aan altijd gebruik te maken van de JGZ contactmomenten wanneer zij een uitnodiging ontvingen. Een van de doelen van deze contactmomenten is om ouders te voorzien van advies op maat (HiraSing & Van Royen, 2016). De resultaten van de cohortstudie bevestigden dat er sprake is van een gepersonaliseerd advies. Ouders die vragen of zorgen hadden over een bepaald onderwerp kregen vaker advies over dit onderwerp dan ouders die hier geen vragen of zorgen over hadden.

Slechts 2% van de ouders rapporteerde te hebben deelgenomen aan opvoedinterventies. De onderwerpen die volgens ouders aan bod kwamen tijdens opvoedinterventies (communicatie tussen ouder en kind; het stellen van regels en grenzen; luisteren en gehoorzamen; driftbuien/ woede/ agressie; straffen en belonen) sloten goed aan op de onderwerpen waar ouders met behoefte aan deskundige hulp of advies vragen of zorgen over hadden. Echter is slechts een klein deel van de ouders met behoefte aan deskundige hulp of advies terecht gekomen bij een opvoedinterventie. Dit zou te maken kunnen hebben met het beperkte bereik van opvoedinterventies, wat ook naar voren kwam in andere deelstudies van het CIKEO-project. Van de ouders die deelnamen aan opvoedinterventies gaf bijna een vijfde deel aan voortijdig gestopt te zijn. Dit betrof relatief veel deelnemers van Soemva, een spel voor ouders en kinderen dat zich nog in de ontwikkelingsfase bevond, wat de hoge uitval kan verklaren. Het merendeel van de ouders die hadden deelgenomen aan opvoedinterventies was tevreden over hun deelname. Kernelementen die door ouders als het meest

nuttig werden ervaren waren: advies of instructies over opvoedvaardigheden, feedback ontvangen en je praktisch of emotioneel gesteund voelen.

Ouders die deelnamen aan opvoedinterventies waren vaker alleenstaand, hadden vaker een laag inkomen en hadden vaker een migratieachtergrond dan ouders die niet deelnamen aan opvoedinterventies. Uit eerder onderzoek bleek dat deze groepen ouders veel opvoedproblemen rapporteren (Snijders, 2006). Onderzoeken van Pels et al. (2009) en Van Mourik (2018) lieten echter zien dat ouders met een migratieachtergrond weinig gebruik maakten van opvoedondersteuning.

Voor Deel A van de studiepopulatie zijn er ouders geïncludeerd in een stedelijke en een meer rurale regio. Naar verwachting zijn de opvoedvragen en de behoefte aan opvoedondersteuning van de ouders in deze regio's representatief voor ouders in Nederland. Het gebruik van opvoedondersteuning zou daarentegen wel kunnen variëren per regio, omdat dit afhankelijk is van het aanbod van opvoedondersteuning (dat per regio kan verschillen).

Samenvattend kan worden gesteld dat een groot deel van de ouders soms vragen of zorgen heeft over de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van hun kind. Veel ouders maken gebruik van opvoedondersteuning via JGZ contactmomenten, hun sociale netwerk en het internet. Slechts een klein deel van de ouders neemt deel aan preventieve opvoedinterventies. Het merendeel van deze ouders is na afloop tevreden over hun deelname en geeft aan dat de interventie hen heeft geholpen bij hun vragen of zorgen.

Literatuur

Crone, M., en Jonkman, H. (m.m.v. Mourik, M. van, Joosse, E., Horrevorts, E., Fierloos, I., Windhorst, D., Fang, Y., Jansen, W., Raat, H. Hosman, C., (2021). *Programma's, praktijk en professionals. Werkzame elementen in preventieve opvoedinterventies*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

HiraSing, R. A., Talma, H., & Van Royen, P. (2016). *Jeugdgezondheidszorg*. In: *Codex Medicus* (pp. 719-743). Bohn Stafleu van Loghum, Houten.

Jonkman, H., Crone, M., Hosman, C. en Raat, H. (m.m.v. Fierloos, I., Windhorst, D., Fang, Y., Jansen, W., Horrevorst, E., Mourik, M. van en Joosse, E.) (2020). *Overzicht, samenvatting en conclusies. Werkzame elementen in preventieve opvoedinterventies*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

GGD Hollands Midden (2018). *Opvoedingsondersteuning (19 t/m 64 jaar)*. Website: <https://ggdhm.nl/gemeenten/item/zorg-en-ondersteuning/opvoedingsondersteuning-19-t-m-64-jaar> . Bezocht op: 27-03-2020

Hosman, C. en Jonkman, H. (m.m.v. Jansen, W., Windhorst, D., Fierloos, I., Raat, H., Crone, M., Mourik, M. van, Joosse, E., 2020). *Werken aan publieke en maatschappelijke impact. Werkzame elementen in preventieve opvoedinterventies*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Pels, T., Distelbrink, M., & Tan, S. (2009). *Meetladder Diversiteit Interventies. Verhoging van bereik en effectiviteit van interventies voor verschillende (etnische) doelgroepen*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Reijneveld, S. A., de Meer, G., Wiefferink, C. H., & Crone, M. R. (2008). Parents' concerns about children are highly prevalent but often not confirmed by child doctors and nurses. *BMC Public Health*, 8, 124.

Snijders, J. (2006). *Ouders en hun behoeften aan opvoedingsondersteuning: factsheet*. Utrecht: NIZW Jeugd.

Van Mourik, K. (2018). *Cultural adaptation of a parenting intervention for parents in multi-ethnic disadvantaged neighborhoods. Contextualised content in a built-in module*. Leiden: Leiden University Medical Center

Windhorst, Dafna A., et al. Evaluation of effectiveness of (elements of) parenting support in daily practice of preventive youth health care; design of a naturalistic effect evaluation in 'CIKEO'(consortium integration knowledge promotion effectiveness of parenting interventions)." *BMC public health* 19.1 (2019): 1-9.

Winnubst, P., Jansen, S., & Jansen, M. (2014). *Stichting Opvoeden. Onderzoek naar de vragen van ouders*. Baambrugge: De JeugdZaak.

Zeijl, E., Crone, M., Wiefferink, K., Keuzenkamp, S., & Reijneveld, S. A. (2005). *Kinderen in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

CV's

Prof. Dr. Clemens M.H. Hosman

Clemens Hosman is emeritus hoogleraar preventieve geestelijke gezondheidszorg, Maastricht University en Radboud Universiteit Nijmegen en leidt het adviesbureau Hosman Prevention & Innovation Consultancy. Sinds 1975 in Nederland en internationaal werkzaam als onderzoeker, opleider en adviseur op het gebied van preventie van mentale en sociale problemen, met specifieke nadruk op de effectiviteit en maatschappelijke impact daarvan. Hij was o.m. preventieadviseur van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Hij heeft in deze periode veel samengewerkt met tal van praktijkorganisaties. Sinds 2014 is hij wetenschappelijke adviseur van de Gemeente Rotterdam en andere gemeenten op het gebied van jeugdbeleid, volksgezondheid, aanpak van armoede en sociale impact management.

Dr. Matty Crone

Matty Crone is Universitair Hoofddocent bij het Leids Universitair Medisch Centrum, bij de afdeling Public Health en Eerstelijngeneeskunde. Ze heeft veel ervaring met onderzoek naar de ontwikkeling, evaluatie en implementatie van preventieve interventies voor jongeren en gezinnen en naar instrumenten en methodieken die kunnen ondersteunen bij het signaleren van psychosociale problemen bij jongeren en van gezinnen. Binnen het CIKEO project ligt haar focus op de werkzame elementen in bestaand onderzoek naar preventieve opvoedprogramma's (meta-analyse).

Dr. Harrie Jonkman

Harrie Jonkman is senior onderzoeker bij het Verwey-Jonker Instituut. Zijn werk richt zich op de sociale en cognitieve ontwikkeling van kinderen en jongeren, sociale determinanten en preventie van gezondheids-, ontwikkelings- en gedragsproblemen. Bij het Verwey-Jonker Instituut is hij betrokken bij experimenten en evaluaties van maatschappelijke programma's, longitudinale studies, internationale vergelijkende studies en preventiewerk in verschillende landen Binnen Cikeo is hij met name verantwoordelijk voor praktijkonderzoek met ontwikkelaars, gebruikers/professionals en experts. Daarnaast draagt hij samen met Clemens Hosman zorg voor het onderdeel implementatie en impact.

Prof. Dr. Hein Raat

Hein Raat is hoogleraar jeugdgezondheidszorg en arts maatschappij en gezondheid. Bij de afdeling maatschappelijke gezondheidszorg van het Erasmus MC geeft hij leiding aan een multidisciplinair onderzoeksteam op het vlak van jeugdgezondheidszorg en preventie en integrale zorg voor kwetsbare doelgroepen (jeugd, ouderen, mensen met chronische aandoeningen). Hij is deelnemer aan en leider van consortia in Nederland en Europa op dit vlak (<https://www.cikeo.nl/>; <https://sefacproject.eu/>; <https://projectvaluecare.eu/>). Hein Raat is leider van het CIKEO consortium, en verantwoordelijk voor de naturalistische effectevaluatie (cohortstudie in de praktijk).

Dr. Dafna Windhorst

Dafna Windhorst werkt als postdoctoraal onderzoeker bij het Erasmus MC op de afdeling maatschappelijke gezondheidszorg. Hier verricht ze (evaluatie)onderzoek naar programma's gericht op bevordering van de ontwikkeling en gezondheid van kinderen en ondersteuning van gezinnen. Binnen het CIKEO project voert Dafna met collega's een cohortstudie uit in de dagelijkse praktijk van de jeugdgezondheidszorg om de effecten van opvoedondersteuning te onderzoeken op ouder- en kind uitkomsten.

ondersteuning te onderzoeken op ouder- en kind uitkomsten.

Dr. Wilma Jansen

Wilma Jansen werkt bij cluster Maatschappelijke Ontwikkeling van gemeente Rotterdam (afdeling jeugd) en is coördinator van de regionale kenniswerkplaats jeugd ST-RAW. Wilma is al jaren betrokken bij diverse onderzoeksprojecten op het terrein van preventie, jeugdbeleid en de bredere jeugdhulpketen. Zij opereert op het snijvlak van wetenschap, beleid en praktijk. Wilma is de hoofdaanvrager van het CIKEO

consortium en bewaakt de relevantie van de projecten en hun opbrengsten voor beleid en praktijk.

Irene Fierloos, MSc.

Irene Fierloos studeerde Gezondheid en Maatschappij aan de Universiteit Wageningen en Social Policy and Public Health aan de Universiteit Utrecht. Haar interesse ligt bij het raakvlak tussen wetenschap, beleid en praktijk. Sinds juli 2018 is zij werkzaam bij de afdeling Maatschappelijke Gezondheidszorg van het Erasmus MC. Binnen het CIKEO project is Irene betrokken bij de uitvoering van de cohortstudie naar de effecten van opvoedondersteuning. Tijdens haar PhD-traject

doet zij onderzoek naar de sociale steun die ouders ervaren en naar hun mediagebruik voor opvoedvragen.

Yuan Fang, MSc.

Yuan Fang is een PhD student bij de afdeling Maatschappelijke Gezondheidszorg van het Erasmus MC. Ze heeft een Master of Science van de School of Public Health van Fudan University in Shanghai, China. In het CIKEO project werkt ze samen met collega's aan de evaluatie van de effecten van opvoedprogramma's op ouders en kinderen.

COLOFON

Opdrachtgever	ZonMw
Auteur	I. N. Fierloos, MSc Dr. D. A. Windhorst Y. Fang, MSc Prof. dr. H. Raat
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht T (030) 230 07 99 E secr@verwey-jonker.nl I www.verwey-jonker.nl

De publicatie kan gedownload worden via onze website:
<http://www.verwey-jonker.nl>.

ISBN 978-94-6409-039-0

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2020.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld. The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute. Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.